

Forsvarerens rolle — forsvarerens problemer

*Foredrag ved Dansk Kriminalistforenings årsmøde i København
den 9. december 1974*

Af advokat JØRGEN BANG, København

Må jeg have lov til indledningsvis at takke for den opfordring, jeg har fået til at indlede aftenens diskussion om forsvarerproblemer. Jeg skal gerne vedgå, at den del af mit arbejde som advokat, der netop vedrører kriminelle sager, for mit vedkommende forsvareropgaver, er noget, der interesserer mig overordentlig meget. Jeg var derfor ganske glad for Dansk Kriminalistforenings opfordring, og det er mit håb, at foreningens medlemmer ikke vil være utilfredse med det valg, som bestyrelsen har truffet. Det er naturligvis ikke min tanke i det følgende nøje at gennemgå forsvarerens opgaver i al almindelighed, hvilket der selvsagt slet ikke ville være tid til indenfor rammerne af dette møde. Men jeg vil pege på en række af de problemer, som jeg finder, der er særlig grund til at diskutere i en kreds som denne.

Inden jeg går over til den egentlige gennemgang af mit oplæg, som jeg har tænkt mig at basere på de problemer, en forsvarer møder fra den dag, han første gang ser klienten, oftest i Dommervagten, og til den dag, han siger farvel til ham, efter at dommen er faldet, har jeg lyst til at sige, at der for mig at se er to meget væsentlige krav til forsvaret. For det første er det forsvarets opgave at sikre, at tiltalte og sigtede får en fair behandling, og for det andet er det vigtigt at acceptere forsvarerens rolle som væsentligst den at være talerør for den tiltalte.

Når jeg taler om at sikre en fair behandling i retten, mener jeg, at det er vigtigt, at forsvareren medvirker til i bred forstand at sikre det, vi kalder respekten for retten. Efter min opfattelse er nogle tilbøjelige til at mene, at udtrykket „respekten for retten“ skal identificeres eller ligestilles med udtrykket „respekten for dommerne eller dommeren“. Det mener jeg ikke er rigtigt. Respekten for retten er noget, man kan sige udefinérbart, men jeg anser det for vigtigt, at enhver, der har at gøre med retspleje — og her tænker jeg på enhver i bredeste forstand — er indstillet på at vise en respekt for retten. Dette tror jeg er den eneste chance, vi har, for at opnå rimelige resultater. Dette krav stiller jeg altså ikke alene til anklageren, forsvareren og tiltalte, men også til dommeren, som hele tiden må gøre sig klart, at respekt for retten er en nødvendighed for at kunne afsige domme, der kan godtages. Kravet stiller jeg også til alle øvrige, der har at gøre med behandlingen af retssager, altså også f. eks. til vidner. Vi bør hele tiden opdrage hinanden til at vise respekt for retten, ganske

som vi må opdrage hinanden til at vise respekt for demokratiet — det er nødvendigt for at bevare det. Jeg er blevet forbavset over at se, hvor mange vidner, der efter min opfattelse viser sig at være mennesker, der nærmest er irriteret over, at man har indkaldt dem for at afgive forklaring i en sag, irriterede over, at man har ulejliget dem og sørget for, at de måske endda udover den ulejlighed, det er at komme hen til retslokalet, også har haft et indtægtstab. Der tror jeg man kan gøre meget, hvis man henleder disse menneskers opmærksomhed på, at det er nødvendigt at yde disse ofre, hvis man vil vove at kalde sig en retsstat. Jeg har nogle gange drøftet situationen med sådanne uvillige vidner, hvor jeg fik chancen for efter vidneafhøringen at tale med de pågældende. Når jeg har gjort mig den ulejlighed at drøfte tingene igennem med dem, har jeg opdaget, at de fleste mennesker i virkeligheden, når alt kommer til alt, godt forstår situationen, særlig hvis man gør dem opmærksom på, at denne almindelige pligt til at afgive vidneforklaring måske en dag vil kunne komme dem selv til gode.

Når jeg dernæst anførte, at jeg for det andet anså det for overordentlig vigtigt, at forsvareren betragter sig selv primært som tiltaltes talerør, så hænger det sammen med, at tiltalte, når han har forladt retslokalet og fået sin dom, bør føle, at han har fået lejlighed til at udtrykke sig. Han skulle meget gerne have det indtryk, at det, som også han selv finder vigtigt til vurdering af hans sag, er kommet frem. Man skal derfor som forsvarer være meget forsigtigt med at påvirke klienten alt for stærkt til at frafalde forskellig argumentation eller forskellige oplysninger. Det er indlysende, at man skal gå vidt for at forhindre, at alle mulige ligegyldige detaljer bliver medtaget i en straffesag. Men man bør hele tiden gøre sig klart, at forud for dette hensyn til — skal jeg kalde det — en rationel retssagsbehandling ligger der et hensyn til den tiltalte, et hensyn til hans ønsker om, at også det, som han personlig føler er vigtigt, bliver bragt frem. Det er min faste overbevisning, at en domfældt vil have lettere ved at acceptere den afgørelse, der er truffet vedrørende hans forhold, hvis han føler, den dag han går til afsoning, at det, der skulle siges til hans forsvar, det også er blevet sagt. Jeg beder om forståelse hos dommerne for dette synspunkt.

Som nævnt før kunne jeg tænke mig i denne gennemgang at starte dér, hvor forsvareren typisk ser sin klient for første gang, nemlig i Dommervagten. For mit vedkommende bliver det Dommervagten i København. Her starter den første og ikke sjældent måske vanskeligste del af forsvarerarbejdet. På overordentlig kort tid skal man nå at sætte sig ind i et måske ikke ubetydeligt rapportmateriale vedrørende flere forskellige klienter. Forsvareren kan møde op på Københavns Politigård kl. 9 og få udleveret

genparter af det materiale, der skal fremlægges i Dommervagten den pågældende dag, og han vil hurtigt se, at det ikke altid er lykkedes at få hele materialet frem til tiden. Det er derfor ganske almindeligt, at rapportmaterialet i et vist omfang først afleveres til forsvareren under selve mødet i dommervagtslokalet. Det er uhyre vigtigt, at forsvareren giver sig tid til grundigt at gennemlæse det rapportmateriale, som han får udleveret, og det er også vigtigt, at forsvareren får god mulighed for at drøfte sagen med klienten, inden retsforhandlingen finder sted. Det er navnlig vigtigt, at klienten får opfattelsen af, at forsvareren er tilstrækkelig rustet til det møde, hvor det skal afgøres, om den pågældende skal frihedsberøves eller ej. Navnlig gælder det i de situationer, hvor et menneske for første gang i sin tilværelse konfronteres med virkeligheden bag Grundlovens bestemmelse om, at en anholdt skal fremstilles for dommeren, inden der er gået 24 timer. Jeg vil gerne understrege, at det efter min erfaring ikke volder nogen vanskelighed for en forsvarer at få dommeren i Dommervagten til at udsætte et møde, hvis forsvarerens begrundelse er den, at han ønsker enten at sætte sig nærmere ind i materialet eller at få en mere indgående drøftelse med klienten. Men selv om han således prøver på at nå at redegøre overfor klienten for, hvad der skal ske, er det også min erfaring — i hvert fald for så vidt angår de mennesker, der første gang kommer i Dommervagten — at de alligevel oftest ikke rigtig er klar over, hvad der egentlig er sket. Derfor er det efter min opfattelse meget vigtigt, at forsvareren så hurtigt som muligt efter mødet i Dommervagten begiver sig ud til arresten, altså for Københavns vedkommende til Vestre Fængsel, for der at gennemgå problemstillingen med klienten. Jeg tør i denne forbindelse næsten ikke nævne problemet om, hvorvidt Dommervagten bør flyttes fra Politigården. Jeg vil dog godt sige, at det er mit indtryk, at langt de færreste af de mennesker, der fremstilles i Dommervagten, har noget større kendskab til magtadskillelsesprincippet, og jeg tror derfor ikke, at det set ud fra den anholdtes synspunkt er særlig afgørende, hvilket lokale han bliver fremstillet i. Derimod ville jeg gerne ved lejlighed høre, hvilken vægt en dommer i grunden lægger på, om grundlovsforhøret finder sted i hans eget retslokale eller i et lokale på Politigården. Det er jo et almindelig kendt fænomen, at et fodboldhold er bedre på hjemmebane end på udebane, og hvis noget tilsvarende er gældende for dommerstanden, vil jeg finde, at der deri ligger et ganske væsentligt argument. Men som nævnt, jeg tvivler meget på, at den anholdte gør sig større overvejelser om, hvorvidt der kan være forskel på en fremstilling på Politigården eller i Domhuset.

Efter at der er sket fængsling, vil den følgende tid oftest gå med efterforskning i sagen, og her er det en vigtig opgave for

forsvareren at holde sig i kontakt med klienten for at drøfte sagens udvikling. Personligt kunne jeg godt tænke mig, at forsvareren blev løbende forsynet med nyt og væsentligt rapportmateriale, således at han ikke risikerer at møde op i Vestre Fængsel for blot at konstatere, at klienten i virkeligheden er bedre orienteret om, hvad der sker i sagen. Det er meget væsentligt for et godt forsvar, at der skabes en god menneskelig kontakt mellem varetægtsarrestanten og hans forsvarer, og at forsvareren og klienten i god tid kan drøfte, om der skal foretages yderligere efterforskningsskridt, måske skridt som politiet ikke har været opmærksomme på. Det sker desværre temmelig ofte, at man først ved det næste møde i Dommervagten, hvor der muligt skal drøftes en fristforlængelse, bliver forsynet med yderligere væsentligt rapportmateriale, som meget vel kunne være sendt til forsvarer dagen forinden. De samtaler, man har med klienten i Vestre Fængsel, er således efter min opfattelse overordentlig vigtige, og i dag er det da heldigvis sådan, at der er indrettet ganske gode besøgslokaler. Ulykkeligvis er lokalerne dog kun tilgængelige i dagtimerne, og den forsvarer, der først kan afse tid til et møde om aftenen, bliver derfor henvist til nogle overordentlig sparsomt udstyrede celler i selve fængslet.

Det kan måske lyde, som om jeg nu vil begynde at beskæftige mig med de rene detaljer. Men jeg synes dog, at jeg med megen føje kan sige, at den ydre ramme omkring et sådant samvær mellem forsvareren og hans klient kan være ganske vigtig for opnåelsen af en god kontakt. Jeg så derfor gerne, at der blev stillet sådanne faciliteter til forsvarerens rådighed, at der gives mulighed for at samtale under nogenlunde komfortable forhold også udenfor de egentlige dagtimer, og således, at det endog måske bliver muligt for forsvareren at byde klienten på en kop kaffe, ganske som politiet har mulighed for det på Politigården.

Jeg nævnte, at jeg gerne så, at forsvarerens løbende blev forsynet med rapportmateriale. Det kan også være rimeligt at gøre opmærksom på, at forsvarerens efter min opfattelse sjældent får tilsendt forundersøgelsesbegæring eller anklageskrift lige så hurtigt, som de bliver sendt til retten. Jeg anser det for overordentlig vigtigt, at forsvareren har mulighed for, straks når et anklageskrift eller en forundersøgelsesbegæring foreligger, at kunne tage ud til klienten for med denne at drøfte den konkrete situation, som da foreligger.

Det er vel egentlig først, når vi møder i retten til domsforhandlingen, at problemerne for alvor melder sig. Hvad det punkt angår, har jeg tidligere været af den opfattelse, at forsvarerens var stærkt distanceret i forhold til anklageren. Det har været mit indtryk, at både anklageren og dommeren hidtil har været væsentligt bedre forsynet med informationer om kriminalpolitisk

praksis o. s. v. end forsvareren. Imidlertid mener jeg, at dette forhold er bedret væsentligt i den seneste tid, vistnok takket være den indsats, der er ydet fra formanden af beskikkede advokater i København. Vi får således nu tilsendt Rigsadvokatens cirkulæreskrivelser, og jeg håber da, vi får dem allesammen. Det er min faste overbevisning, at det vil være gavnligt, hvis forsvarerne i lighed med anklagemyndigheden kan blive holdt orienteret om alle nye generelle retningslinier og eventuel ny ledende praksis.

Vedrørende selve gangen i en domsforhandling kunne jeg godt tænke mig her at rejse spørgsmålet om, hvorvidt det kunne være rimeligt at forlade kravet til anklagemyndigheden om objektivitet og i stedet lade forsvarer og anklager være lige stillet på dette område. Når jeg fremsætter denne tanke, skyldes det, at det er mit indtryk, at anklageren har den væsentlige fordel, at hans standpunkter ligesom på forhånd betragtes som havende en særlig sandhedsværdi, netop fordi der til ham stilles krav om objektivitet. Jeg tror, det ville være gavnligt, hvis vi forsøgte nærmere at analysere en anklagers virkelige muligheder for at være objektiv, ikke alene under sagens efterforskning, men også under selve domsforhandlingen i en situation, hvor anklagemyndigheden jo gennem udarbejdelsen af et anklageskrift har givet udtryk for, hvorledes den mener, retssagen bør vurderes. Er det i virkeligheden ikke et umenneskeligt krav, vi stiller til anklageren, når vi forlanger, at han, lige til sagen indlades, skal vise objektivitet? Kan han det? Jeg kunne godt tænke mig en gang at få lejlighed til at deltage i en frokost i en af Københavns Politivadkaturer og dér overvære, hvad der bliver sagt, når de forskellige anklagere kommer tilbage fra retten. Jeg kunne godt forestille mig, at selv anklagere er så menneskelige, at de vil være tilbøjelige til at bruge udtrykket „at tabe en sag“. Jeg kunne også godt tænke mig, at der i tidernes løb er blevet sagt mangt og meget til den politifuldmægtig, der er vendt hjem fra byretten og må oplyse til afdelingens chef, at han har måttet incassere en frifindelsesdom. Hvis anklageren virkelig skal være objektiv, kan han jo i princippet ikke tabe en sag. Han kan kun vinde. En frifindelse vil også være en vunden sag.

Man kan også prøve at tænke på, hvor ofte det sker, at anklagemyndigheden anker en dom til formildelse. Jeg tror, det er sjældent, men der må dog alligevel være situationer, hvor en anklager føler, at han har opnået et resultat, der strafudmålingsmæssigt kom til at ligge væsentlig over, hvad anklagemyndigheden selv havde forventet.

Som forsvarer føler jeg virkelig ikke så sjældent, at anklageren har en meget gunstig udgangsposition netop ved kravet om objektivitet, og det gør, at jeg måske lidt polemisk kunne have lyst til

at opkaste den tanke, at anklageren og forsvareren blev stillet ens, enten således at der blev stillet krav om objektivitet til begge, eller at der — hvad der måske ville være mere rimeligt — ikke blev stillet noget krav til den mødende anklager om at være objektiv efter det tidspunkt, hvor tiltale er rejst. Jeg kunne godt tænke mig, at man overvejede at lade politiet i princippet arbejde fuldt og helt for såvel anklagerens som forsvarerens synspunkter og selvsagt på et rent objektivt grundlag, men således, at der i samme øjeblik, hvor der er rejst tiltale, ikke længere stilles krav om objektivitet til den person, der møder for anklagemyndigheden. Jeg tror, at jeg som forsvarer ville føle mig bedre tilpas, hvis jeg vidste, at anklageren ikke længere anses for at være den, hvis synspunkter og udtalelser står i et særligt lys under hensyn netop til kravet om objektivitet. Man ved på forhånd, at forsvareren har ret til at være omtrent lige så subjektiv, han har lyst til, og det er jo simpelt hen utænkeligt at forvente, at en forsvarer helt åbenlyst skulle fremkomme med særlige bemærkninger, når det, han i det følgende ville sige, var en argumentation, som han var rede til at gentage, hvis kravet om objektivitet også gjaldt ham.

Jeg håber, at det må blive forstået, at jeg ikke har nogen brod mod anklagemyndighedens personale, når jeg tillader mig at betvivle, at det i enhver henseende er i stand til også under domsforhandlingen og under proceduren at opretholde et helt klart krav til sig selv om objektivitet. Jeg ønsker kun her at rejse spørgsmålet om, hvorvidt det rent menneskeligt er muligt at leve op til så strengt et krav.

Et ganske andet emne, der har min interesse, er anvendelsen af politirapporter under domsforhandlingen. Det gælder først og fremmest det udstrakte forehold, der finder sted i retterne af de forklaringer, som den tiltalte har afgivet til en politirapport, som måske ikke svarer til, hvad den pågældende har sagt netop under domsforhandlingen. Man ser stadig tit, hvorledes den tiltalte endog bliver gjort opmærksom på, at han selv har underskrevet rapporten. Jeg så gerne, at vi gjorde et alvorligt forsøg på at komme væk fra disse konfrontationer med, hvad den pågældende tidligere måtte have sagt. For det første skal man erindre sig, at tiltalte ofte har vanskeligt ved at genkende sin egen forklaring i det knudrede sprog og i de mange forkortelser, som den er gengivet med i rapportens ofte knappe form. Selv om den politimand, der optager rapporten, beroliger sigtede ved at sige, at han endelig må sige til, hvis han føler, at hans forklaring ikke er refereret korrekt, så vover den sigtede ofte ikke at gøre indvendinger mod de mange vanskelige ord og ejer i hvert fald sjældent evnen til at formulere sig bedre end den pågældende politimand. Derfor underskriver han ofte forklaringen uden selv at være klar over

rækkevidden af denne handling. Den sikkerhed, der skulle ligge i vort system med at stille en forsvarer til rådighed for en tiltalt, bliver jo let meget stærkt udvandet, hvis vi lægger for megen vægt på, hvad den pågældende har sagt tidligere til en politirapport. Dette stadige forehold af rapportmateriale kunne godt friste én og anden forsvarer til generelt at tilråde sine klienter at nægte at udtale sig til politiet og alene afgive forklaring i retten. En sådan henstilling viger man naturligvis tilbage for, idet det ellers ville blive temmelig tungt at arbejde med efterforskningen i enhver blot nogenlunde betydelig sag, ligesom det ville give anledning til yderligere forlængelser af varetægtsfængslingerne. Vi bør gøre os klart, at meget af, hvad der siges til en politirapport, er sagt af et menneske, der er presset af situationen, presset af et varetægtsophold og præget af, at han meget ofte føler sig underlegen i forhold til den betjent, der optager rapporten. At indholdet af en politirapport derimod foreholdes et vidne, er jeg mindre betænkelig ved. Men jeg bliver betænkelig i de heldigvis få tilfælde, hvor en rapportforklaring af et vidne dokumenteres i de situationer, hvor vidnet af en eller anden grund ikke kan indkaldes til selve domsforhandlingen.

Det sker efterhånden ikke så sjældent, at der anvendes politirapporter vedrørende forklaringer afgivet af udlændinge som vidner. Retsplejelovens § 877, stk. 3 giver os ikke megen hjælp til vurdering af, hvornår retten bør tillade sådan dokumentation, men efter min opfattelse bør det forlanges, at der sker en indenretlig afhøring af udlændinge, om hvem man ved, at de vil være udrejst af landet, inden sagen vil kunne domsforhandles. Det er ikke mit indtryk, at denne særlige form for bevisførelse bliver misbrugt i dag, men jeg så gerne, at man holdt meget stædigt fast ved princippet om bevisumiddelbarhed eller i hvert fald bevisførelse for en domstol. Ved enhver afhøring af et vidne er det vigtigt at sikre sig, at man også får den helt rigtige forklaring frem, og at der gives forsvareren lejlighed til at stille spørgsmål. Særligt for så vidt angår udlændinge er gengivelsen af rapportforklaringer betænkelig, fordi der ofte er tale om gengivelser af forklaringer ført på et fremmed sprog uden anvendelse af tolk; måske har det fremmede sprog endda været fremmed også for udlændingen.

Mens jeg er ved denne omtale af vidneafhøringen, falder det mig ind at anføre, at det efter min mening må anses for at være en af de største svagheder i forsvaret, at det altid er anklageren, der først får lejlighed til at foretage afhøring af vidner. Én ting er, at anklageren har ret til først at afhøre tiltalte vedrørende tiltalen. I civile sager bliver parten først afhørt af sin egen advokat, men man kunne måske nok stille spørgsmålstejn ved rimeligheden af, at anklageren har ret til først at foretage afhøringen af

alle vidner, der står opført på vidnefortegnelsen. Efter rpl. § 824 er det jo den, der indkalder vidnet, der har ret til at foretage afhøringen først. Det er min bestemte opfattelse, at det er en meget stor fordel for en dygtig og trænet afhører at få lov til at komme til først, og der bør derfor i hvert fald gives forsvareren rimelig ret til også i et vist omfang at gentage de spørgsmål, som anklageren har stillet måske på en lidt anden måde, om ikke for andet så blot for at se, om de samme svar fremkommer fra vidnet. Nu skal jeg naturligvis være forsigtig med ikke at overvurdere dette problem. Jeg er helt klar over, at en af forsvarerens sværeste opgaver er at sikre sig, at han ikke kommer til at stille bare ét spørgsmål for meget. I princippet er det vel sådan, at den kloge forsvarer nøjles med at stille de spørgsmål, som han i virkeligheden allerede kender svaret på. Men det kan dog alligevel ske, at man tror, man kender svaret, og så får noget ganske andet ud af vidnet. Jeg har personlig oplevet det for ikke så længe siden i en sag, hvor jeg var forsvarer for en mand fra den sydlige del af Europa. Han stod tiltalt sammen med to andre for indsmugling af hash her i landet. Jeg var blevet forsvarer for den yngste og den kønneste af de tre, og jeg var hurtigt klar over, at i de få dage, min klient havde befundet sig her i landet på fri fod, havde han nærmest døgnnet rundt været i selskab med en ung kvinde. Der var blevet afgivet forklaringer af de tiltalte, og vi var i gang med vidneførslen på retssagens anden dag, og det opsigtsvækkende var, at det endnu ikke var lykkedes anklagemyndigheden at påvise blot et enkelt gram hash i de tiltaltes besiddelse. Man havde fundet et køretøj rigeligt udstyret med hemmelige rum, men hash havde man ikke fundet. Den unge kvinde blev afhørt om min klients færden, og da jeg fik lejlighed til at stille spørgsmål til hende, spurgte jeg indledningsvis, om hun på noget tidspunkt under sit samvær med min klient havde set noget hash, hvilket hun besvarede klart benægtende. Tilfreds med succes'en stillede jeg det næste spørgsmål, nemlig om hun på noget tidspunkt under samværet havde hørt min klient *tale* om hash — det var et dumt spørgsmål, som jeg ikke skulle have stillet. Det gav anledning til yderligere et kvarters afhøring af vidnet i et desperat forsøg på at få bagatelliseret de udtalelser, hun havde hørt — og netop refereret.

Jeg vil dernæst vende mig til et ganske andet problem. Det er mit indtryk, at lægdommerne, hvad enten der er tale om domsmænd eller nævninge, meget ofte ikke er tilstrækkelig forsynet med genparten af det bilagsmateriale, der findes i sagen. Af det, jeg tidligere har sagt, vil man forstå, at jeg ikke tænker på politirapporterne, men på billeder, skitser, rids og kopier af originale dokumenter, gældsbreve, lejekontrakter o. s. v. Jeg synes, det er meget lidt betryggende, at det forventes, at lægdommerne selv

skal gøre opmærksom på det, hvis de ønsker at se og undersøge sådan forskellig dokumentation. Jeg har meget ofte observeret lægdommere, herunder navnlig nævninge, der ikke var udstyret med andet end et stykke blankt papir og en blyant, og som ikke så ud til at være bedre forsynet, når de efter proceduren forlod retslokalet for at deltage i voteringen.

Nævningesager giver forsvareren særlige problemer. Et af de problemer, der efter mit skøn er vanskelige for en forsvarer i nævningesager, er at tage stilling til, om han ønsker at stille spørgsmål til nævningerne om, hvorvidt der foreligger de særlige formildende omstændigheder, der er anført i straffelovens § 85. Jeg er naturligvis ikke ukendt med betydningen af § 85 i forhold til maksimum og minimum i strafferammen, men jeg er ikke ganske sikker på, at enhver nævning forstår betydningen. Det ubehagelige for forsvareren ligger i, at han, inden han stiller et sådant spørgsmål, må føle sig temmelig overbevist om, at nævningerne vil svare ja. Hvis han føler, at der er udsigt til, at nævningerne vil svare nej, vil det jo oftest være klogere at undlade at stille spørgsmålet, således at man i proceduren om strafudmålingen har en mulighed for alligevel at anføre, at de momenter, der er nævnt i § 85, skønnes at være til stede.

For mig at se er det iøvrigt i det hele et spørgsmål, om man ikke nu bør overveje at afskaffe nævningeinstituttet helt. Det er jo efterhånden meget få sager, hvor nævninge medvirker. Når alt kommer til alt er der vel ikke megen grund til, at nævninge skal medvirke i røverisager eller brandstiftelsessager, hvor strafudmålingsniveauet vel må siges efterhånden at være kommet væsentlig ned. Ved denne vurdering af nævningeinstituttet må jeg erkende, at jeg savner egentlige undersøgelser af, hvordan det virker bag de lukkede døre i nævningeværelset. Det eneste ydre tegn, man ser, er valget af nævningeformand, som hver gang forbløffer mig ved at gå ganske smertefrit. Det forbløffer mig, fordi man samler 12 mennesker, der på forhånd intet kendskab har til hinanden, og noget af det første man beder dem om er at udnævne en formand. Jeg har endnu ikke hørt en nævning hævde, at han var ude af stand til at stemme på andre end sig selv med den begrundelse, at han ikke havde noget kendskab til de øvrige.

Det, jeg her har sagt, skal ikke på nogen måde opfattes som en kritik af nævningerne, men bare som et udtryk for, at det efter min opfattelse er en næsten håbløs opgave, man på forhånd pålægger disse 12 mennesker. Jeg synes, man bør give de 12 nævninge en mulighed for at skaffe en drøftelse indbyrdes, inden de skrider til afstemninger om, hvem der skal være nævningeformand. Jeg kunne tænke mig, at det for mange nævninge kan have interesse at vide, om der blandt kollegiets medlemmer findes enkelte, der tidligere har prøvet det.

Det er min personlige opfattelse, at vi ganske trygt kan afskaffe nævningsinstitutionen og helt gå over til domsmandsretten. På den anden side er det min faste overbevisning, at det læge element i strafferetsplejen er uhyre vigtigt. Jeg tror, at det på en god måde medvirker til en generel accept af de afsagte domme.

Når afgørelsen er faldet, vil der i de ikke sjældne tilfælde, hvor der sker domfældelse, ske det, at forsvareren må besvare spørgsmål fra klienten om, hvor afsoning kan forventes at ville ske. Til brug herfor ville det være en fordel, at forsvareren var i besiddelse af de mulige generelle retningslinier, der gælder herfor.

Om ankespørgsmålet kan jeg have lyst til at sige, at jeg gerne så, at anklagemyndigheden viste større tilbageholdenhed med at anke underrettens afgørelse til skærpelse — i hvert fald i situationer, hvor man må sige om en underrettsdom, at den måske nok er mild, men dog ikke åbenbart urimelig. Man skal være klar over, at den yderligere varetægtsfængsling og den fortsatte usikkerhed om det endelige resultat, tiltalte må lide under, kan være en meget svær belastning for den pågældende. Jeg henstiller derfor til anklagemyndigheden at have dette i tankerne, når afgørelse om anke skal træffes.

Jeg anførte til indledning, at netop forsvarergerningen havde min særlige interesse. Jeg føler i hver sag, at der ligger en vældig opgave og en vældig udfordring i at være den, der skal støtte et menneske, som ofte føler sig overordentlig underlegen i forhold til det apparat, det offentlige kan betjene sig af. Det er nemlig mennesker allesammen — på godt og ondt.

Jørgen Bang.